

Bygdevekstavgift
mellom
Staten v/ Kommunal- og distriktsdepartementet,
Møre og Romsdal fylkeskommune og pilotkommunene
Aure og Smøla
2025-2028

(Slettes før endelig innsendelse)

Versjon	Dato	Status	Sist endret av
<i>1.0 Forslag til mal</i>	<i>05.04.24</i>	<i>Ramme for midtveisrapportering 30. juni 2023</i>	<i>KDD</i>
<i>2.0 Utkast til bygdevekstavgift (fra piloten)</i>	<i>07.07.24</i>	<i>Forslag til avtale i piloten som midtveisrapportering (grunnlag for politisk dialog)</i>	<i>Pilotkommunen</i>
<i>3.0 Utkast til bygdevekstavgift (fra piloten)</i>	<i>26.11.24</i>	<i>Forslag til avtale etter samtale med fylkeskommunen og statsforvalteren. Vedtatt av pilotkommunenes styringsgruppe.</i>	<i>Pilotkommunenene Fylkeskommunen Statsforvalter</i>

1. Bakgrunn

Målet med bygdevekstavtaler er å bidra til bosetting, tilgang på kompetent arbeidskraft og fremtidsrettet næringsutvikling i de minst sentrale deler av Distrikts-Norge. Målgruppen for ordningen er de minst sentrale distriktskommunene. Departementet har oppfordret til samarbeid mellom kommuner. Fem pilotområder ble høsten 2022 etter søknad valgt ut til å prøve ut bygdevekstavtaler som nytt distriktpolitisk virkemiddel. Høsten 2023 ble det valgt ut ytterligere fem pilotområder.

Avtalene skal i hovedsak gi rammer for relevante samarbeidsparter til å utforske behov og handlingsrom for nye løsninger som kan komme flere distriktskommuner til gode. Gjennom forberedende arbeid med bygdevekstavtalen er det identifisert ulike innsatsområder som representerer særlige utfordringer i området. Staten ser behov for å støtte opp under arbeidet, og gjennom et samarbeid med kommunene og andre parter utforske lokalt tilpassede løsninger til disse utfordringene.

2. Hovedparter i avtalen

Hovedparter i denne avtalen er:

- Aure kommune
- Smøla kommune
- Kommunal- og distriktsdepartementet er koordinerende hovedpart på vegne av staten, herunder øvrige departementer, Distriktssenteret og Statsforvalter.
- Møre og Romsdal fylkeskommune

Avtalekommunene forplikter seg som hovedparter i avtalen til å prioritere innsats mellom delmålene i samarbeid med fylkeskommunen og staten som hovedparter for avtalen [med forbehold om endelig politisk vedtak], samt utforme handlingsplan og konkretisere tiltak i samarbeid med aktører navngitt som samarbeidsparter under hvert delmål i avtalen.

Avtalekommunene skal fordele midler fra tilskuddsordningen for bygdevekstavtaler, samt egne ressurser, mellom delmålene i handlingsplanen. Avtalekommunene forplikter seg til dialog med Møre og Romsdal fylkeskommune og eventuelle andre aktuelle samarbeidsparter under hvert av delmålene, herunder å koordinere sitt arbeid med øvrige piloter der det er hensiktsmessig. Avtalekommunene forplikter seg til å videreføre, følge opp og bygge opp under etablerte samarbeid seg imellom, samt vurdere ytterligere samarbeid, herunder samarbeid om velferdsproduksjon og øvrige kommunale oppgaver.

KDD forplikter seg som hovedpart i avtalen til å bidra med faglig rådgivning, evaluering og erfaringsdeling i prosessen, ha dialog om spørsmål som angår KDD og å godkjenne årlige handlingsplaner som følger opp delmålene og som samarbeidspartene enes om, som grunnlag for statlig tilskudd. KDD forplikter seg til å koordinere dialog mellom pilotene og berørte departementer. KDD forplikter seg til å samarbeide med berørte departementer om å legge til rette for dialog mellom pilotene og aktuelle underliggende etater.

Møre og Romsdal fylkeskommune skal vurdere oppfølging av bygdevekstavtalene i sammenheng med øvrig distrikstrettet innsats i fylket og årlige budsjettprioriteringer,

herunder samarbeide med piloten om prioritering av innsats mellom delmålene i avtalen. Fylkeskommunen skal videre bidra med faglig rådgivning i prosessen i tråd med prioriteringer i handlingsplan. Fylkeskommunen skal koordinere pilotenes arbeid på tvers der det er hensiktsmessig, samt underskrive på pilotenes handlingsplaner på områder der de er navngitt som samarbeidspart, før disse oversendes KDD.

Statsforvalteren i Møre og Romsdal har fått i oppdrag å støtte opp under Møre og Romsdal fylkeskommune i deres arbeid med å følge opp avtalen, med forbehold om endelig politisk vedtak om fylkeskommunens forpliktelser i avtalen. Som navngitt samarbeidspart i avtalen skal statsforvalter bistå i tråd med øvrig ansvar og innsats.

Distriktssenteret har fått i oppdrag å bistå kommunene som kompetansepartner, prosessstøtte og veileder i utviklingsarbeidet, særlig knyttet til felles prosjektledernetverk mellom pilotkommunene, samt bidra til erfaringsdeling mellom og fra pilotene på nasjonalt nivå. Distriktssenteret vil også ha en koordinerende rolle knyttet til kunnskapsformidling og eventuelle felles initiativ i samarbeid med pilotene.

Øvrige samarbeidsparter og deres forpliktelser er navngitt under hvert delmål.

3. Avtalens formål og omfang

Formålet med denne avtalen er å sikre at hovedparter i avtalen (se punkt 2) forplikter seg til å samarbeide omkring felles delmål og problemstillinger (se punkt 5). Avtalen skal bygge opp under faste samarbeidsstrukturer, legge til rette for dialog mellom partene og bidra til bedre sammenhenger mellom berørte politikkområder, forvaltningsnivåer og sektorer.

Partene skal gjennom avtalen bidra til å nå pilotenes mål om økt nærings- og bostedsattraktivitet. Partene skal i oppfølging av avtalen samarbeide om å utvikle og teste ny distriktpolitikk som kan ha overføringsverdi til andre distriktskommuner, samt mobilisere til økt utnyttelse av eksisterende ordninger.

Avtalen skal gi rammer for samarbeid mellom partene, avklare forventninger og skape forutsigbarhet om hvordan samarbeidet skal skje. Utover dette vil forpliktelsene beskrives nærmere i handlingsplan for oppfølging av avtalene, samt styringsbrev, budsjettbehandling mv.

Denne avtalen om samarbeid skal bidra til:

- Å klargjøre viktige prinsipper og gjensidige krav og forventninger
- Å sikre kontinuitet og forutsigbarhet for partene
- Forståelse og respekt for hverandres synspunkter og arbeidsmåter
- Å realisere pilotens mål om økt nærings- og bostedsattraktivitet.

Eventuell uenighet søkes løst gjennom dialog.

Avtalen skal gjelde i perioden 2025-2028. Ved avtaleslutt skal det vurderes om og i hvilken grad partene har levert på sine forpliktelser, slik de er definert i avtalen. Ved vurdering av

måloppnåelse skal resultater fra arbeidet sees i sammenheng med øvrig innsats som treffer avtalekommunene i samme periode.

Tilskuddsordningen for utprøving av bygdevekstavtaler skal understøtte pilotens arbeid i prosessen og finansiere tiltak i årlig handlingsplan for oppfølging av avtalen, med forbehold om Stortingets årlige budsjettvedtak. Ytterligere finansiering skal avklares gjennom ordinære budsjettprosesser og synliggjøres i årlig oppdatering av handlingsplan for oppfølging av avtalen. Samarbeidspartene bør ellers bruke oppfølging av avtalen til å mobilisere til bruk av eksisterende ordninger.

4. Forankring

Piloten har stått fritt til å prioritere innsatsområder i tråd med lokale muligheter og utfordringer.

Ved avtaleinngåelse er avtalens innhold forankret i politiske vedtak i alle avtalekommunene, samt kommuneplanens samfunnsdel 2024-2036 for Smøla kommune og kommuneplanens samfunnsdel 2021-2033 for Aure kommune. Avtalens innhold skal videre forankres i arbeidet med eventuelle nye samfunnsplaner.

For Møre og Romsdal fylkeskommune er innsatsen forankret i politisk vedtak i fylkestinget, samt Fylkesplan for bærekraftfylket Møre og Romsdal 2025-2028.

Fra statens side er avtalens innhold forankret i regjeringsvedtak, samt i Meld. St. 27 (2022–2023) *Eit godt liv i heile Noreg – distriktspolitikk for framtida* og andre aktuelle styrings- og beslutningsdokumenter. Ved avtaleinngåelse er avtalen behandlet i regjering.

5. Innsatsområder, samarbeidsparter og forpliktelser

Målene i bygdevekstavtalen fordrer koordinert innsats fra flere sektorer. På noen områder er det primært aktuelt med et pilot-stat-samarbeid, på andre er det aktuelt å samarbeide med fylkeskommunale aktører. Disse er navngitte som samarbeidsparter under. I slike tilfeller forplikter også disse aktørene seg gjennom avtalen å samarbeide om å finne mulige løsninger. For hvert delmål skal partene enes om konkrete tiltak i årlige handlingsplaner, samt enes om å invitere andre aktører inn i arbeidet.

Arbeidet skal konkretiseres i sammenheng med øvrig innsats i avtalekommunene, og samordne innsats i den grad det er hensiktsmessig. Ved avtaleslutt skal pilotene rapportere på måloppnåelse for de enkelte delmålene. Partene under det enkelte delmål skal enes om hensiktsmessige måter å vurdere måloppnåelse, som en del av arbeidet med handlingsplanene.

5.1 Delmål 1) Utvikle attraktive sentrum i tettsteder

Samarbeidsparter under dette delmålet omfatter Statsforvalteren i Møre og Romsdal, Møre og Romsdal fylkeskommune og Husbanken sammen med avtalekommunene.

Samarbeidspartene forplikter seg til i fellesskap å utvikle tiltak i en handlingsplan som støtter opp under delmål 1, «Utvikle attraktive sentrum i tettsteder» og sammen bidra til å gjennomføre handlingsplanen.

Partene kan enes om å invitere øvrige samarbeidsparter inn i arbeidet, slik som ressursmiljøer innen steds- og tettstedsutvikling, utbyggere, investorer, næringsaktører og innbyggere.

Samarbeidspartene skal komme fram til gode strategier og tiltak for attraktive sentrum. Arbeidet med delmålet skal i hovedsak bygge på eksisterende mulighetsstudier og med særlig fokus på sosial bærekraft, boligbygging, møteplasser, økt aktivitet og samhandling, og munne ut i konkrete tiltak. Tverrsektorielt samarbeid om utfordringer og løsninger forventes å gi økt måloppnåelse.

Utviklingsarbeidet innebærer økt bruk av virkemidler innen samfunn- botilbud- og næringsutvikling. Samarbeidet skal øke kompetansen om helhetlig sentrumsutvikling og boligutvikling som kommer andre kommuner til gode.

5.2 Delmål 2) Tiltak for å dekke kompetansebehov i arbeidslivet

Samarbeidsparter under dette delmålet er avtalekommunene, Møre og Romsdal fylkeskommune, Statsforvalteren og Distriktssentret.

Samarbeidspartene forplikter seg til i fellesskap å utvikle tiltak i en handlingsplan som støtter opp under delmål 2, «Tiltak for å dekke kompetansebehovet i arbeidslivet», og partene skal bidra til å gjennomføre handlingsplanen.

Partene kan enes om å invitere øvrige parter inn i arbeidet. Dette vil være avhengig av tiltak i en handlingsplan, men kan være; tilbydere av utdanning og kompetanse, aktører som jobber med arbeidsmiljø, innovasjonsselskap og aktører knyttet til rekruttering og omdømmearbeid.

Samarbeidspartene skal dele kunnskap for å sikre best mulig innsikt i kompetansebehovet i arbeidslivet. Innsikt skal brukes for å treffe tiltak som kan møte behovet på best mulig måte. Dette gjelder kompetanseheving og tilrettelegging for de som allerede er i arbeidsstyrken, samt imøtekomme behov for rekruttering. Arbeidsinkludering vurderes i henhold til behov. Kompetansebygging og styrket utviklingskapasitet i kommunene vil være en del av satsningen.

5.3 Delmål 3) Samarbeid om forvaltning av areal, bruk og vern

Samarbeidsparter under dette delmålet omfatter Møre og Romsdal fylkeskommune og Statsforvalteren.

Samarbeidspartene forplikter seg til i fellesskap å utvikle tiltak til en handlingsplan som støtter opp under delmål 3, «Samarbeid om forvaltning av areal, bruk og vern» og bidra til å gjennomføre handlingsplanen.

Partene kan enes om å invitere øvrige parter inn i arbeidet slik som lokale landbruks- og næringsaktører og kompetansemiljø.

Samarbeidspartene skal under dette delmålet, dele verktøy og kompetanse og utforske handlingsrommet for kunnskapsbasert og effektivt arbeid som fremmer bærekraftig forvaltning av naturområder i pilotkommunene. Her skal partene også samarbeide for økt utnyttelse av næringspolitiske virkemidler for innovasjon forskning og utvikling.

5.4 Delmål 4) Tilgang på energi og muligheter til kraftproduksjon

Samarbeidsparter under dette delmålet er avtalekommunene, Møre og Romsdal fylkeskommune og Statsforvalteren.

Samarbeidspartene forplikter seg til i fellesskap å utvikle tiltak til en handlingsplan for å støtte opp under delmål 4, «Tilgang på energi og muligheter til kraftproduksjon» og bidra til å gjennomføre handlingsplanen.

Partene kan enes om å invitere øvrige parter inn i arbeidet, slik som departement, NVE, netteiere, utbyggere, bransjeorganisasjoner og aktører som jobber med økt kraftproduksjon eller enøktiltak.

Samarbeidspartene skal under dette delmålet samarbeide om å få fram forslag til løsningsmodeller der hindringer står i veien for videre utvikling av samfunn og næring knyttet til kraft i pilotkommunene og regionen.

Samarbeidspartene skal dele kompetanse og styrke håndteringen av rollen som vertskapslokasjon og myndighet for kraftutbygging i distriktskommunene. Herunder også se på muligheter til smarte løsninger i forhold til enøktiltak, forbruk og lokal kraftproduksjon. Dette kan ses i sammenheng med delmål 2.

5.5 Delmål 5) Tiltak for å bedre mobilitet for innbyggere og tilreisende

Samarbeidsparter under dette delmålet er Møre og Romsdal fylkeskommune og avtalekommunene. Partene forplikter seg til i fellesskap å utvikle tiltak i en handlingsplan som støtter opp under delmål 5, «Øke mobilitet for innbyggere og tilreisende» og bidra til gjennomføring av handlingsplanen.

Partene kan enes om å invitere øvrige parter inn i arbeidet, slik som forsknings- og utviklingsmiljøer, Innovasjon Norge, Statens vegvesen og regionale og lokale transportselskaper med flere.

Partene skal under dette delmålet samarbeide for å styrke hverdagslogistikk og mobilitetstjenester som kan skape forutsigbarhet og trygghet. Dette gjøres gjennom å dele kunnskap og utforske nye løsninger. Arbeidet skal ses i sammenheng med øvrig samfunnsbehov og velferdsproduksjon. Samarbeidet innebærer involvering av ulike målgrupper for blant annet å utvikle alternative løsninger og bedre utnyttelse av eksisterende transporttilbud.

6. Overordnet oppfølging av avtalen

Avtalen skal følges opp av en handlingsplan som skal revideres årlig. Avtalekommunene har ansvar for å utforme handlingsplanen i samarbeid med navngitte samarbeidsparter. Roller og ansvar vil beskrives nærmere i handlingsplan for oppfølging av avtalen. Se for øvrig omtale av forpliktelser under punkt 2. Hovedparter i avtalen.

KDD vil invitere hovedpartene til politisk dialog om framdrift og status i avtalene på årlig basis. Her vil det legges til rette for dialog med andre departementer som Energidepartementet, Kunnskapsdepartementet, Samferdselsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet om saker til politisk vurdering. Avtalekommunene forplikter seg til politisk behandling av status i arbeidet i forkant av de politiske dialogmøtene.

KDD vil avklare hvordan avtalen skal evalueres i dialog med partene, i lys av endelig avtale og godkjente handlingsplaner. KDD legger opp til at partene skal enes om en felles evalueringsstrategi med rom for tilpasning til hver avtale. Forslag og første rapportering skal skje ved første statusmøte med politisk dialog. KDD legger opp til at partene enes om et felles evalueringsdesign som også er tilpasset den enkelte avtale. Designet skal utarbeides i lys av konkretiseringer i handlingsplanarbeidet, med resultatmål under hvert delmål.

Avtalen er signert av

Avtalepart	Dato for politisk vedtak
Aure kommune	
Smøla kommune	
Kommunal- og distriktsdepartementet	
Møre og Romsdal fylkeskommune	

Samarbeidsparter

Statsforvalteren i Møre og Romsdal
Husbanken